

Podpisywanie i zawieranie umów w czasie koronawirusa

#zostańwdomu

O wpływie koronawirusa 2019-nCov (*Covid-19*) na wykonywanie stosunków umownych napisano już niemal wszystko. W zasadzie rozbito na czynniki pierwsze czy może on stanowić podstawę siły wyższej, jak i czy przedsiębiorca uprawniony jest żądać zmodyfikowania łączącej go umowy z kontrahentem, powołując się na znacząco utrudnioną możliwość jej wykonania. Niemniej jednak, istnieją branże i usługi, na które koronawirus nie będzie miał aż tak destruktywnego wpływu. W tym trudnym czasie muszą one jednakże zachować płynność funkcjonowania. Pewne trudności, z uwagi na specyficzne ograniczenia, zarówno o charakterze zdrowotnym, jak i formalnym (*choćby ograniczenia w wysyłce korespondencji międzynarodowej*), mogą pojawić się w zakresie zawierania umów pomiędzy przedsiębiorcami. Kwestia ta jest szczególnie istotna dla podmiotów z branży nowych technologii.

W kontekście powyższego, pragniemy Państwu przedstawić możliwe rozwiązania pozwalające na bezpieczne i komfortowe zawieranie umów z kontrahentami.

1. Zidentyfikowanie właściwej formy umowy

Określenie sposobu, w jaki może zostać podpisana dana umowa, zależy w pierwszej kolejności od zidentyfikowania jej formy. W prawie polskim, forma pisemna czynności prawnej (umowa) co do zasady zastrzeżona jest dla celów dowodowych. Niezachowanie tej formy ma jedynie ten skutek, iż strony w trakcie ewentualnego procesu sądowego nie mogą powoływać dowodu z zeznań świadków lub z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. **Sankcja ta nie znajduje jednak zastosowania w stosunkach obustronnie profesjonalnych, w tym zakresie niedochowanie przez strony (tj. przedsiębiorców dokonujących czynności prawnych związanych z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą) wymogu formy pisemnej, nie powoduje dla nich żadnych negatywnych następstw, w szczególności zaś ograniczeń dowodowych.**

W kontekście powyższego można wyróżnić: (i) formę pisemną z różnym skutkami jej niedochowania, (ii) formę dokumentową oraz (iii) formy szczególne.

Największe problemy dla przedsiębiorców pojawiają się w sytuacji, gdy dla zawarcia danej umowy forma pisemna została zastrzeżona pod rygorem nieważności, jak również w odniesieniu do form szczególnych (w szczególności aktu notarialnego¹).

Normą w branży technologicznej jest, iż umowy zawierane pomiędzy przedsiębiorcami regulują kwestie przeniesienia praw autorskich do utworów. **W tym przedmiocie należy pamiętać, że ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych dla przeniesienia autorskich praw majątkowych do utworów (programów komputerowych) wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.** To z kolei warunkuje, iż gros umów zawieranych pomiędzy podmiotami z branży nowych technologii musi zostać sporządzonych w formie pisemnej pod rygorem ich nieważności.

---

¹ Zawarcie umowy w formie aktu notarialnego wymaga osobistego stawiennictwa przed notariuszem wszystkich stron umowy lub ich pełnomocników.

2. Forma dokumentowa

Wszystkie umowy dla których ustawa nie wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności albo innej formy szczególnej, mogą przybrać tak zwaną formę dokumentową. Do zachowania tej formy wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci dokumentu, w sposób umożliwiający ustalenie osoby składającej oświadczenia.

Cechuje się ona najniższym stopniem formalizmu i chociażby z tego powodu może uchodzić za atrakcyjną dla przedsiębiorców. Jej niewątpliwym atutem jest to, że zawarcie stosunku prawnego może nastąpić bez konieczności fizycznego spotkania każdej ze stron. Oświadczenie woli w tym przedmiocie może być złożone w jakiegokolwiek postaci (graficznej, w postaci obrazu, dźwięku itp.) i utrwalone na jakimkolwiek nośniku (np. na papierze, pliku pdf., mp3. itp.).

Powyższe oznacza, że możliwe jest zawarcie danej umowy w drodze wymiany wiadomości e-mail czy SMS lub za pośrednictwem faksu. Oczywiście jednak, w takiej formie winny być zawierane jedynie podstawowe i możliwie ogólne umowy w ramach funkcjonowania danego przedsiębiorstwa. **Forma dokumentowa sprawdza się w szczególności dla czynności prawnych, które są jedynie częścią pewnej całości. Przykładowo, forma ta popularna jest dla umów wykonawczych w stosunku do umów ramowych (*framework agreement*) czy też dla zleceń do takich umów.**

Obecnie można również zauważyć wzrost popularności platform internetowych do podpisywania dokumentów on-line (docusign, autenti itp.). Zawieranie umów za pomocą tych portali to klasyczne korzystanie z formy dokumentowej. **Tym samym, jest ona dozwolona do momentu, aż przepisy prawa, bądź wola stron nie wymusza stosowania formy pisemnej pod rygorem nieważności albo formy szczególnej.**

3. Zawieranie umów w formie pisemnej

Jak zostało już wskazane większość umów zawieranych w branży technologicznej musi mieć formę pisemną, a to z uwagi na inkorporowanie w ich treści odpowiednich regulacji przenoszących prawa autorskie lub udzielających licencji. Wówczas, konieczne staje się zawarcie umowy w klasycznej formie papierowej, choć pewną alternatywą jest możliwość skorzystania przez strony z możliwości złożenia oświadczenia woli w elektronicznej formie. Oświadczenie takie musi zostać złożone za pomocą kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

Zachowanie formy pisemnej

Zgodnie z dyspozycją art. 78 Kodeksu cywilnego do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli. **Do zawarcia umowy wystarcza wymiana dokumentów obejmujących treść oświadczeń woli, z których każdy jest podpisany przez jedną ze stron, lub dokumentów, z których każdy obejmuje treść oświadczenia woli jednej ze stron i jest przez nią podpisany.**

Zachowanie formy pisemnej oświadczenia woli wiąże się z koniecznością złożenia własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym jego treść (lub za pomocą podpisu kwalifikowanego elektronicznego). Nie może być to zatem podpis maszynowy, pieczętka, ani *fasimile*. **Trzeba jednocześnie pamiętać, że wymóg zachowania formy pisemnej jest spełniony jedynie wówczas,**

gdy strony wymieniają się wzajemnie oryginałami podpisanych egzemplarzy umowy. Samo podpisanie umowy przez stronę jest tutaj niewystarczające, jeżeli ta nie przekazała tak podpisanego egzemplarza swojemu kontrahentowi. Dlatego w praktyce, częstym błędem jest wysyłanie kontrahentom skanów podpisanej umowy przez jedną stronę, celem uzyskania podpisów drugiej strony i odesłanie ponownie zeskanowanego dokumentu (zawierającego wówczas podpisany każdej ze stron). **Taka forma podpisania umowy jest formą dokumentową, i nie może być zrównana z formą pisemną jeżeli została ona zastrzeżona w ramach danego stosunku kontraktowego.** Możliwe jest natomiast, aby jedna ze stron podpisała umowę w sposób elektroniczny i przesłała ją za pomocą wiadomości e-mail, a druga strona złożyła podpis pod papierowym egzemplarzem i następnie doręczyła go w formie tradycyjnej.

Zawarcie umowy w sposób obiegowy

Najbardziej popularną formą zawierania umów w sposób „zdalny”, bez jednoczesnej obecności stron, jest podpisywanie ich w sposób obiegowy. Taki sposób zawierania umowy polega na tym, że w pierwszej kolejności jedna ze stron drukuje obydwa jej egzemplarze, a następnie opatruje je własnym podpisem i przesyła do drugiej strony. Następnie strona otrzymująca składa swoje podpisy, zachowując jeden egzemplarz umowy, a drugi odsyłając do nadawcy. Umowa taka będzie podpisana po złożeniu ostatniego z podpisów oraz dojsięciu złożonego w ten sposób oświadczenia do adresata. Tym samym, wraz ze złożeniem podpisu przez drugą stronę umowy, powinna ona o tym fakcie powiadomić kontrahenta.

Ważnym jest, że podpis powinien być złożony na oryginale dokumentu. Przykładowo, dla skutecznego zawarcia umowy w formie pisemnej nie wystarcza, aby każda ze stron podpisała dokument obejmujący treść umowy, wysłała ten dokument faksem lub jego zeskanowaną kopię pocztą elektroniczną drugiej stronie, która następnie złoży na nim swój podpis².

Zawarcie umowy w sposób obiegowy dopuszczalne jest również w sytuacji, gdy umowa dla swojej ważności wymaga formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym. Zasady opisane powyżej, stosuje się analogicznie.

Udzielenie pełnomocnictwa jednej ze stron umowy

Istotą akcji #zostańwdomu jest zminimalizowanie spotkań międzyludzkich. W tym kontekście jednak, w pewnych sytuacjach może nie być możliwe zawarcie umowy w sposób obiegowy. Przykładowo, w relacji z kontrahentem zagranicznym, z uwagi na ograniczenie wysyłki korespondencji międzynarodowej, nie jest możliwe przedłożenie mu oryginału umowy w formie papierowej. Pewnym rozwiązaniem, choć bazującym na zaufaniu, jest udzielenie jednej ze stron przez drugą stronę pełnomocnictwa do zawarcia umowy. Wówczas przedsiębiorca zawierałby jednocześnie umowę w imieniu własnym i swojego kontrahenta (drugiej strony). To w praktyce oznaczałoby, że mógłby podpisać ją samodzielnie, nie wychodząc z domu.

Takie rozwiązanie mogłoby zostać zarekomendowane jednak, tylko i wyłącznie w przypadku gdyby pełnomocnictwo upoważniało do podpisania umowy w konkretnym brzmieniu. Brzmienie to,

---

² Art. 78 KC T. I red. Gutowski 2018, wyd. 2/Grykiel, SIP Legalis.

ustalone przez strony w ramach wzajemnych negocjacji, winno zostać dołączone do umocowania jako jego załącznik. Wówczas, mocodawca miałby pewność, iż jego kontrahent podpisze umowę w akceptowanym przez niego kształcie. Pełnomocnictwo dla swojej skuteczności powinno wyłączać stosownie art. 108 Kodeksu cywilnego.

Złożenie oświadczenia w postaci elektronicznej

Celem zautomatyzowania czynności, związanych z zawieraniem umów, art. 78(1) Kodeksu cywilnego dopuszcza zawieranie ich poprzez składanie oświadczeń woli w formie elektronicznej. Do zachowania elektronicznej formy czynności prawnej wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenie go kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej.

Warunkiem jest jednak posiadanie kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

Zwrócić należy jednak uwagę, że co prawda forma elektroniczna oświadczenia woli została zrównana skutkami z formą pisemną, to jednak są to dwie od siebie niezależne formy czynności prawnych. Jest to szczególnie istotne w kontekście formułowania odpowiednich zapisów co do formy sporządzenia umowy. Przykładowo zatem, **zastąpienie przez strony wprost przewidzianej w treści umowy formy pisemnej formą elektroniczną będzie jednoznaczne z niedochowaniem wymaganej formy.** Umowa musi wprost dopuszczać stosowanie formy elektronicznej. **Nie ma jednak przeszkód aby wprowadzić do niej formę mieszaną to jest aby jedna strona złożyła oświadczenie w formie pisemnej, a druga w elektronicznej.** Wówczas jednak powinno dojść pomiędzy stronami do wymiany tych dokumentów. Strona składająca oświadczenie w formie elektronicznej będzie mogła wysłać umowę w formie wiadomości e-mail, natomiast druga strona, która swój podpis złożyła w sposób klasyczny pocztą lub kurierem.

* *
*

W przypadku pytań, zapraszamy do kontaktu. Nasz dział prawa korporacyjnego służy Państwu pomocą celem zapewnienia ciągłości i nieprzerwanego funkcjonowania prowadzonych działalności w czasie panującej pandemii.

sdzlegal Schindhelm

Kancelaria Prawna Schampera, Dubis, Zając i Wspólnicy sp. k.

Ul. Kazimierza Wielkiego 3, 50-077 Wrocław

Tel: +48 71 326 51 40

Email: tomasz.szarek@sdzlegal.pl; marcin.sledzikowski@sdzlegal.pl

Email: wroclaw@sdzlegal.pl

www.schindhelm.com